

ANTE GLAVIČIĆ

SJEĆANJA U KAMEN UKLESANA I. SPOMENICI REVOLUCIJE IZ SENJA

Mnogi slavni događaji iz naše novije povijesti polagano nestaju iz sjećanja sudionika i naroda. Blijede uspomene na poznate ličnosti i smjele podvige u brojnim akcijama. Vrijeme se ponegdje sačuvalo na slikama i dokumentima, kao dragim uspomenama i najčešće jedinom sačuvanom predmetu jednog vremena što je bilo ispunjeno borbom i patnjama tijekom Revolucije.

Oni koji su nadživjeli rat često puta prisjećaju se svoje prošlosti stare već tri decenije, pa iz godine u godinu iniciraju komemoracije i proslave uz podizanje spomenika na određenim povijesnim mjestima s namjerom da riječi uklesane u kamen svjedoče budućim pokoljenjima i prolaznicima da ne zaborave tešku i dugu borbu i sve žrtve prinesene za slobodu i bolji život naših naroda. Na te kamene spomenike prenose svoje misli i poruke i iskazuju dužna posmrtna poštovanja osobama kojih više nema među njima u znak zahvalnosti za sva njihova djela koja su izvršili u tijeku Revolucije.

I u gradu Senju postavljeno je od 1945. g. desetak takvih spomenika-spomen ploča u namjeri da se osvijetle i posmrtno istakne ličnosti i njihova djela, pojedini događaji i akcije vođene pod stijegom Partije i druga Tita.

U V. broju Senjskog zbornika objavljeni su spomenici Revolucije, podignuti u gradu Senju, s namjerom da se registriraju, da se osvijetle pojedine ličnosti i dopuni njihov udio u Revoluciji. Da se istaknu događaji o kojima malo znamo budući da je čitava naša doratna i ratna dokumentacija grada i kotara Senja zbog više poznatih razloga uništena ili raznesena.

Zbog kratkoće vremena i pomanjkanja dokumenata nisu objavljeni biografski podaci osoba niti detalji akcija ili djelatnosti političkih organizacija koje se spominju na spomenicima. Na ovaj način prenosimo na papir našu raniju povijest u kamen uklesanu da bi naše čitaoce podsjetili na slavne dane Revolucije, na zalaganje Partije i naroda senjskog kraja, kao njegov doprinos borbi za slobodu i nezavisnost. Ostali će spomenici Revolucije iz senjske okolice (II) biti objavljeni u narednom broju Senjskog zbornika.

Na pročelju gimnazije »Pavao Vitezović«, s lijeve ulazne strane, nalazi se bijela mramorna spomen-ploča veličine 70 x 60 cm, podignuta 29. XI 1963. g. prigodom dvadesete obljetnice osnutka Narodnooslobodilačkog odbora grada i kotara Senj.

Odbor je formiran u bivšem gradskom magistratu koji je porušen prilikom njemačkog bombardiranja Senja 7. X 1943. g.

Tekst ploče glasi:

U OVOJ ZGRADI FORMIRAN JE
MJESECA RUJNA 1943. GODINE
PRVI NARODNOOSLOBODILACKI ODBOR
GRADA I KOTARA SENJ
U ZNAK SJEĆANJA
NA 20-GODIŠNJICU
NJIHOVOG OSNIVANJA
OPCINSKA SKUPSTINA OPCINE SENJ
PODIŽE OVU SPOMEN-PLOČU

Senj, 29. XI. 1963.

Sl. 152 — Spomenik Nedi Knifić kojega je podigao 22. XI 1961. u parku tvornice radni kolektiv poduzeća »Neda«. Rad akad. kipara Petra Kosa.

U hodniku gimnazije »Pavao Vitezović«, s lijeve strane nalazi se na zidu mramorna spomen-ploča, veličine 115 x 70 x 2,5 cm.

Ploču su podigli učenici senjske gimnazije, prigodom 20. obljetnice ustanka naroda Jugoslavije, a za sjećanje na svoje starije kolege koji su tijekom NOB-a poginuli u borbi i logorima za slobodu i bolji život svih naroda Jugoslavije.

Na spomen-ploči uklesane su riječi:

U NORODNOOSLOBODILAČKOJ BORBI I U ZLOGLASNIM FAŠISTIČKIM
LOGORIMA U VREMENU OD 1941—1945. GODINE
PALI SU ZA SLOBODU I BOLJI ŽIVOT RADNOG NARODA JUGOSLAVIJE
UČENICI SENJSKE GIMNAZIJE:

NEDA KNIFIĆ
BRANKO JURČIĆ
DUŠAN ORLIĆ
IVAN BRKLJAČIĆ
JOSIP PRPIĆ
JURAJ SOJAT
TOMISLAV ODORČIĆ

MARKO BALEN
ANTE MATIJEVIĆ
IVICA KRMPOTIĆ
ANTE BENIĆ
ANICA BUTORAC
VLADIMIR VUKUŠIĆ

NEKA JE VJEČNA SLAVA OVIM MLADIM BOROVCIMA PALIM U BORBI PRO-
TIV FAŠIZMA ZA IDEALE JUGOSLAVENSKIH NARODA I DEMOKRACIJE.
OVU SPOMEN PLOČU PODIGOŠE 1961. GODINE UČENICI SENJSKE GIM-
NAZIJE

U ČAST 20-GODISNJICE USTANKA NARODA JUGOSLAVIJE KAO SVOJ
ZAVJET, DA ĆE SVAGDA ČUVATI I RAZVIJATI TEKOVINE NOB-e.

Sl. 153 — Skupina naprednih senjskih omladinaca na Nehaju sredinom 1941. Gornji red (s lijeva): Marko Balen, Ante Matijević, Ante Knifić. Donji red (s lijeva): Vlade Knifić, Dušan Antić i Drago Kaloper.

Na gradskom groblju s desne strane puta nalazi se grob senjskih omladinaca Nede Knifić i Ivica Krmpotića koji su pali u borbi za slobodu i nezavisnost naših naroda 1943. i 1944. godine. Iznad velike mramorne ploče uzdiže se monument koji na vrhu završava plamenom bukjinjom. Niže toga uklesan je na ploči posvetni tekst, a dolje, u sredini, zvijezda petokraka. Lijevo je slika Ivice, a desno Nede.

Spomenik su podigli sudionici NOR-a Pule 1. svibnja 1950. godine.

Na njemu su uklesane ove riječi:

**PALIM DRUGOVIMA OMLADINCIMA BOROVCIMA
ZA SLOBODU I NEZAVISNOST NAŠIH NARODA**

**KRMPOTIĆ IVICA
TITOV BORAC
ROĐEN 24. VIII. 1924.
POGINUO 13. X. 1943.**

**KNIFIĆ NEDA
ČLAN OBLASNOG KOMITETA
SKOJ-a ZA ISTRU
ROĐENA 22. X. 1925.
POGINULA 5. V. 1944.**

**OVAJ SPOMENIK PODIZU UČESNICI
NOR-a GRADA PULE**

1. MAJ 1950.

Sl. 154 — Fotografija omladinca Ivica Krmpotića.

Sl. 155 — Fotografija omladinke Nede Knifić.

Obitelj Knafić nedavno je prenijela Nedine tjelesne ostatke u obiteljsku grobnicu. Na mramornoj ploči nalazi se Nedina slika i riječi posvete:

OBITELJ KNIFIĆ
N E D A
ČLAN OBLASNOG KOMITETA SKOJA
ZA ISTRU POGINULA U ISTRI
22. 11. 1925.
3. 5. 1944.

U dvorištu poduzeća »Neda«, na postamentu od betona i kamena, veličine 150 x 50 x 30 cm nalazi se lijepa brončana bista omladinke Nede Knifić, odjevene u partizansku bluzu i kosom koja vijori na buri. Pogled joj je usmjeren prema planini i izlazećem suncu. Bistu veličine 60 x 50 cm izradio je akademski kipar prof. Petar Kos.

Na bazi stupa postavljena su metalna slova koja govore da je radni kolektiv istoimenog poduzeća u povodu 20. obljetnice ustanka 22. XI. 1961. postavio bistu u spomen svoje heroine — Nede Knifić:

NEDA KNIFIĆ
1925 — 1944
SA TVOJIM
IDEALIMA
ŽIVIMO
I RADIMO
U CAST
20. g. USTANKA
RADNI KOLEKTIV NEDA
22. XI. 1961.

Na sjevernoj strani gradskog Kaštela (Ožegovićanuma) nalazi se mramorna spomen-ploča veličine 70 x 54 x 2 cm.

Ploča je podignuta u čast borcima XXVI dalmatinske divizije, koji su 9. travnja 1945. g. oslobodili grad Senj i okolicu, a prigodom 10. obljetnice proslave osnutka VIII dalmatinskog korpusa NOV-e. Na ploči su uklesane riječi:

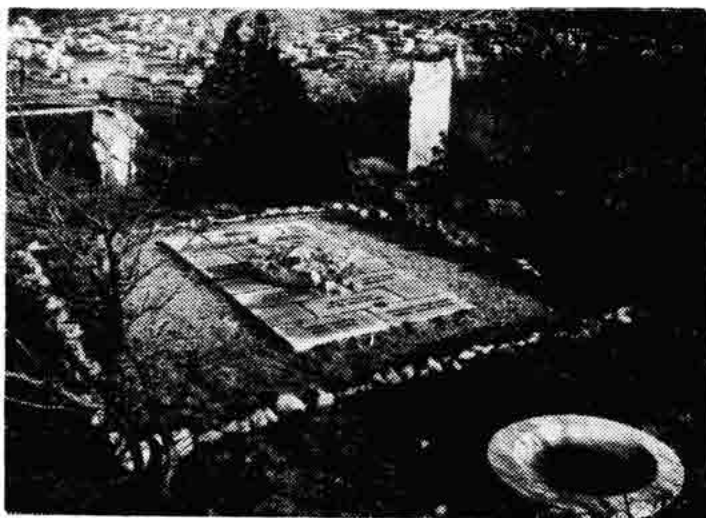
BORCIMA I RUKOVODIOCIMA
XXVI DALMATINSKE DIVIZIJE
U SPOMEN 10. GODIŠNJICE
OSNIVANJA VIII DALMATINSKOG
KORPUSA
U ZNAK PRIZNANJA ZA KONAČNO
OSLOBOĐENJE
PODIŽE OVU SPOMEN PLOČU
NAROD KOTARA SENJ
Senj, 13. IX. 1953.

Na pročelju zgrade komunalne banke, na Obali maršala Tita nalazi se bijela mramorna ploča, veličine cca 80 x 65 x 3 cm, na kojoj su uklesane riječi:

PALIM BORCIMA U NARODNO-
-OSLOBODILAČKOJ BORBI OD 1941.
DO 1945. KOJI SU DALI SVOJE
ZIVOTE ZA PRAVO I SLOBODU
RADNOG NARODA. OVU SPOMEN
PLOČU PODIŽE PARTIJSKA ORGA-
NIZACIJA I NAROD KOTARA
SENJA U ČAST TRIDESET GOD.
KOMUNISTIČKE PARTIJE JUGOSLAVIJE

Na pročelju kuće Bezjak okrenute prema Potoku nalazi se mramorna ploča na kojoj su uklesane riječi:

SVIM PALIM ČLANOVIMA SAVEZA KOM.
OMLADINE JUGOSLAVIJE KOTARA SENJA, KOJI
SU U NARODNOOSLOBODILAČKOJ BORBI DALI
SVOJE MLADE ŽIVOTE, HRABRO SE BORECI
PROTIV OKUPATORA I NJIHOVIH DOMAĆIH
SLUGU ZA SLOBODU I LJEPSI ŽIVOT NAŠIH
NARODA, ORGANIZACIJA NARODNE OMLA-
DINE KOTARA SENJA PODIŽE IM OVU SPO-
MEN PLOČU U ČAST 30. GODIŠNJICE
SAVEZA KOM. OMLADINE JUGOSLAVIJE
DANA 10. OKTOBRA 1949. GODINE

Sl. 156 — Spomen kosturnica palim borcima 1941—1945. za oslobođenje Senja uređena na brdu Nehaj. S južne strane snimio A. Baričević.

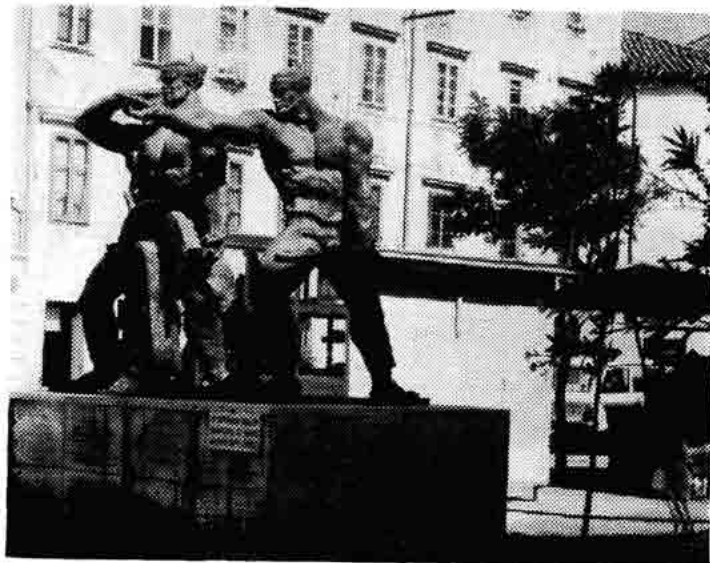
Na zapadnim padinama brda Nehaj, iznad rukometnog igrališta, izgrađena je kosturnica devetnaestorice boraca NOR-a koji su pali na području općine Senj za slobodu svoga naroda 1941—1945.

Pali borci prvotno su bili pokopani na gradskome groblju sv. Vida, ali su 1968. g. prenijeti u zajedničku kosturnicu na Nehaju. Oko kosturnice postavljeno je sedam velikih monumenata-kamenih blokova (stećaka), a u sredini prostora je zajednička raka s tjelesnim ostacima partizana. Na kamenim pločama koje pokrivaju zajednički grob uklesana su imena i prezimena palih drugova i drugarica:

VESELINOVIC ĐURO, DERESIMO ŠAPONJA, FIRST JOSIP,
BLAZIC ANDRE, KRSULOVIC BLAŽ, KURAT ALBIN,
BATUR PASKO, VARVODIC NIKOLA, TALJAN MARKO,
ROKO MIJAT, DURĐEVIĆ, AUGUSTIN, BELIBAŠIĆ LJUBO,
VUKIČEVIĆ JERKO, VLAHO MIROSLAV, SILIĆ ANTE, NEPOZNATI,
NEPOZNATI, STANKOVIĆ JELKA i FREGAR MARIJA
1941 — 1945.

Na Obali maršala Tita, između hotela Nehaj i zgrade komunalne banke, nalazi se monumentalna kompozicija od tri mornara, snažne atletske konstrukcije. Pogledje su usmjerili prema morskoj pučini, srednji upravlja kormilom, a lijevi i desni borac, dignutih ruku iznad očiju osmatraju pučinu.

Kompozicija simbolično prikazuje partizane-mornare što stoje na vještoj straži.

Sl. 157 — Spomenik mornara na Obali Maršala Tita. Rad akad. kipara Ivana Vukušića.

Spomenik se nalazi na postolju na kojemu su s desne strane uklesane riječi:

U SPOMEN PALIM
BORCIMA IZ NOR.
NAROD OPĆINE SENJ

Spomenik je ovdje privremeno postavljen. Kada se uredi okoliš iznad tzv. Mađarske rive (ist. od škalice) spomenik će se tamo prenijeti. Spomenik je izradio akademski kipar Ivan Vukušić.

Na pročelju rodne kuće istaknutog revolucionara i komunista Vladimira Čopića u Varošu (Čopićevo naselje) podignuta je povodom njegove 70-obljetnice rođenja spomen ploča — veličine 65 x 55 cm. Na ploči su uklesane riječi:

U OVOJ KUĆI ROĐEN JE 8. III. 1891.
VLADIMIR ČOPIĆ
CLAN CKKPJ, ISTAKNUTI REVOLUCIONAR
DOSLJEDAN BORAC ZA PRINCIPE
PROLETERSKOG INTERNACIONALIZMA
OVU SPOMEN PLOČU PODIŽE
POVODOM 70. GOD. ROĐENJA
ISTAKNUTOG BORCA ZA PRAVA ČOVJEKA
i 20. GOD. USTANKA NAŠIH NARODA
NAROD OPĆINE SENJ

Sl. 158 — Pročelje rodne kuće revolucionara Vl. Čopića u senjskoj četvrti Varoš — sada naselje Vladimira Čopića. Snimio A. Baričević.